

Inspektionen för strategiska produkter 2002-2003

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) inrättades 1996 och kontrollerar Sveriges export av vapen och produkter med dubbla användningsområden, dvs. produkterna kan användas såväl i civil verksamhet som för försvarsändamål. Därtill är ISP samordnande myndighet vad gäller kontroll och övervakning av bestämmelserna i FN:s Konvention om förbud mot kemiska vapen. 19 personer arbetar på ISP. Lars-Hjalmar Wide är generaldirektör.

ISP har rätt att besluta i alla ärenden men kan överlämna ärenden av principiell betydelse eller av särskild vikt till regeringen. Vid ISP finns ett rådgivande organ,

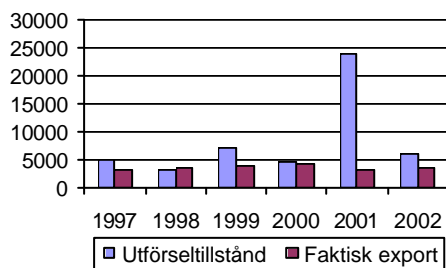
Exportkontrollrådet, som består av representanter från samtliga riksdagspartier. Rådet hjälper ISP att tolka riktlinjerna för krigsmaterielexport och har insyn i alla exportärenden. En parlamentarisk insyn och förankring bidrar också till större öppenhet.

Krigsmateriel

Lagen (1992:1300) om krigsmateriel är en förbudslag. Det är förbjudet att tillverka, handla med, exportera produkter och samarbeta med utländska företag utan tillstånd. Export är tillåten om det behövs för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd samt att det inte står i strid med principerna och målen för svensk utrikespolitik.

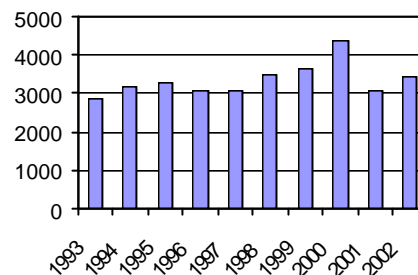
ISP skall pröva och därmed avslå eller godkänna ansökningar om utförelse, tillverkning, tillhandahållande och samarbeten med utlandet. I vissa fall behövs en klassificering för att avgöra om en produkt är krigsmateriel. Till sin hjälp har ISP ett tekniskt-vetenskapligt råd. Företagen kan på ett tidigt stadium få ett förhandsbesked om det är troligt att export kan beviljas.

Värdet av utförelsetillstånd resp. faktisk krigsmaterielexport 1997-2002 (mkr)

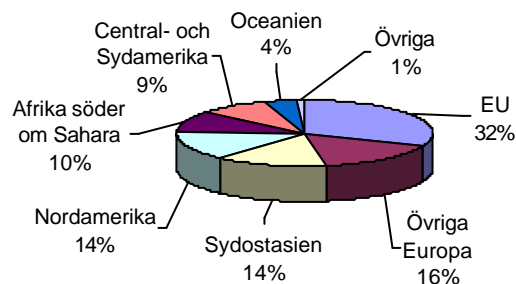
Det är viktigt att skilja på utförelsetillstånd och faktisk utförelse. Företagen ansöker om utförelsetillstånd när de slutit kontrakt. Men leveranserna, dvs. den faktiska utförelsen, kan ske över ett antal år och ofta inte alls under det år då kontraktet undertecknades. Tillstånden utvisar företagets framgångar på marknaden medan utförelsen visar på levererad och fakturerad materiel, dvs. faktisk export.

Svensk krigsmaterielexport 1993-2002 (mkr)

Länder som köper försvarsmateriel från Sverige skall även i en framtid kunna känna sig säkra på att eventuella kompletteringar i form av ytterligare materielsystem, reservdelar, komponenter eller ammunition skall kunna levereras utan inskränkningar. Dessa leveranser kallas följdleveranser. Enligt gällande riktlinjer bör sådana också godkännas såvida inte EU eller FN utfärdat ett embargo mot det aktuella köparlandet. Därför är frågan om följdleveranser en viktig fråga om Sverige vill kunna verka på marknaden för krigsmateriel.

Svensk krigsmaterielexport 2002 fördelat på regioner

Produkter med dubbla användningsområden

Regelverket om produkter med dubbla användningsområden (PDA) är gemensamt för EU (Rådets förordning (EG) nr 1334/2000 av den 22 juni 2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden). I Sverige täcks detta av lagen (2000:1064) och förordningen (2000:1217) om PDA och tekniskt bistånd. Med tekniskt bistånd avses t.ex. konsulttjänster som följaktligen är under exportkontroll. Tekniskt bistånd till kemiska, biologiska eller nukleära vapenprogram samt missilprogram är enligt lagen förbjudet. Dessa regler täcker ett stort område, från nukleära ämnen till kvalificerade verktygsmaskiner.

Vad som kännetecknar dessa produkter är att de används för helt legitima civila ändamål men också kan utnyttjas på sätt som Sverige vill undvika. De produkter som ligger under exportkontroll förtecknas på internationellt överenskomna listor. Utgångspunkten för dessa regelverk är att export är tillåten, men att export i undantagsfall kan förbjudas.

CWC – FN:s konvention om förbud mot kemiska vapen

CWC förbjuder utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt innehav av produktionsanläggningar för sådana vapen. Målet är att alla vapen och produktionsanläggningar skall förstöras före år 2007, dock senast 2012. Konventionen övervakar också att kemikalier bara används för ändamål som inte är förbjudna enligt CWC.

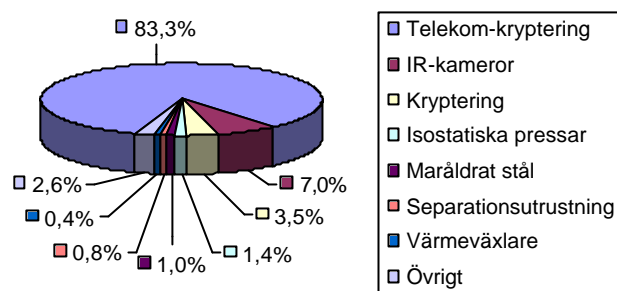
ISP är nationell myndighet och kontaktpunkt för den organisation som verkställer konventionen. Organisationen (OPCW) har sitt säte i Haag.

Konventionen innehåller listor som styr vilken kontroll som är knuten till en viss kemikalie. Kontrollen består av deklarerationer, inspektioner och kontroll av export till stater som inte är medlemmar i konventionen. DeklARATIONERNA AVGES AV VISSA FABRIKSANLÄGGNINGAR OCH FORSKNINGSPROJEKT OCH OMFATTAR VERKSAMHETEN UNDER DET GÅNGNA ÅRET LIKSOM PLANERAD VERKSAMHET FÖR KOMMANDE ÅR. Verksamheter som deklarerats är skiftande men omfattar generellt produktion, beredning, förbrukning, import och export. OPCW genomför inspektioner av kemisk industri och av institut som producerar kemiska vapen för skyddsändamål.

Internationell verksamhet

ISP deltar i olika arbetsgrupper inom EU, såsom *Working Party on Dual-Use* och *Coordination Group* som arbetar med implementering respektive tillämpning av EU-lagstiftningen, samt COARM som bl.a. ägnar sig åt tillämpningen av EU:s uppförandekod för vapenexport samt åt ökad öppenhet och informationsutbyte kring dessa frågor. Inom ramen för det s.k. LoI-avtalet om omstrukturering av försvarsindustrin, som slutits mellan Sverige, Frankrike, Spanien, Tyskland, Storbritannien och Italien, är ISP aktivt rörande exportkontroll och leveranssäkerhet. Omfattande bilaterala kontakter inom

De värdemässigt största PDA-produkterna under 2002

ISP har i dessa frågor ett nära samarbete med andra myndigheter som har egna informationskanaler, såsom Säkerhetspolisen, Försvarsmakten samt Tullverket. Bedömningarna grundas på en analys om användningen förefaller rimlig samt att säkerställa vem som är slutmottagare.

Enligt Konventionen skall varje medlemsstat deklarerar vilken sorts humanitär hjälp landet kan erbjuda om kemiska vapen används mot ett annat medlemsland. Sverige är aktivt på detta område och har deklarerat bistånd i form av personal och utrustning för räddningsinsatser. Sveriges erbjudande om bistånd genomförs av Räddningsverket. Sverige erbjuder också årlig utbildning i skydd och räddning till medlemsstater.

FOTO: Per-Åke Kristensson

Räddningsverkets *Chemical Support Team* under övning.

Norden och med bl.a. USA förekommer också. Härtöver deltar ISP i flera multilaterala arrangemang såsom *Nuclear Suppliers Group* (kärnvapen och teknologi för kärnvapen), *Australia Group* (biologiska och kemiska vapen och utrustning som kan användas för att framställa sådana), *Missile Technology Control Regime* (kontroll av utrustning och teknologi kopplad till missiler) och *Wassenaar Arrangement on export control of military equipment and dual-use goods and technologies* (utrustning och teknologi för framställning av konventionella vapen).